

Aliğa

02.06.2026 16:31 tarihinde oluşturuldu

Aliğa

Bu PDF, seçili maddenin giriş özeti, ana bölümleri, dipnotları ve kaynakçasını tek akışta sunar.

Giriş

Bu çıktı; seçili maddenin ana gövdesini, varsa alt başlıklarını, dipnotlarını ve kaynakçasını tek bir okunabilir PDF düzeninde sunar.

PDF İçeriğinde Neler Var?

- Tarihçe
- Coğrafya
- İklim
- Hidroğrafya
- Toprak
- Bitki örtüsü
- Nüfus
- Ekonomi

Aliğa

1623-1640 yılları arasında hüküm süren Osmanlı Padişahı 4. Murad Bağdat Seferi dönüşünde savaş boyunca Osmanlı'ya yardım eden bazı Arap Aşiretlerini iskan politikası gereğince Anadolu'ya getirip onlara Batı Anadolu'da geniş topraklara yerleştirmiştir. Araboğulları aşiretinden Esseyid Abdülkerim Ağa'ya günümüzde Aliğa ilçesinin bulunduğu bölgedeki topraklara [yerleşmiştir](#).

1682'de tarihe 2. Viyana kuşatması olarak geçen ve 16 yıl süren savaş Osmanlı Devletini askeri, siyasi ve ekonomik yönden çok zayıflatmış, 1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşmasıyla ilk toprak kayıpları başlamıştır. Osmanlı tımar sisteminin bozulmuş, miri ve vakıf arazileri büyük toprak sahiplerinin ellerine geçmiştir. 1730'lu yıllardan 1839 yılına kadar sürecek 1 asır boyunca Osmanlı devlet otoritesi zayıflamış ve Ayanlar dönemi adı verilen bir dönem yaşanmıştır Batı Anadolu'da Kara Osmanoğlu ailesi, Arapoğulları Ailesi gibi Ayanlık aileleri gücü eline geçirmiştir. Bergama'dan Menemen'e kadar büyük bir bölge de Araboğulları tarafından kontrol [edilmiştir](#).

Osmanlı döneminde önemli bir yerleşim yeri olan Güzelhisar Arapoğulları ailesi tarafından 1712 ile 1812 yılları arasında ayanlık ile yönetilmiştir. Arapoğullarından Esseyid Ali Ağa 1760 ile 1780 yılları arasında Güzelhisar Voyvodası/ayanı olarak bölgeye hükmetmiştir. Aliğa ilçesinin adının kaynağı bölgenin ayanı Esseyid Ali Ağa'dır. 1763 yılında Güzelhisar'da Ali Ağa Camiini yaptırmıştır. Bölgede büyük siyasi ve ekonomik güç elde eden ayan Esseyid Ali Ağa Güzelhisar'ın denizle buluştuğu kıyılara kadar uzanan geniş bir bölgedeki toprakların sahibi olmuş, bu topraklar "Aliğa Çiftliği" olarak anılmaya [başlanmıştır](#).

Osmanlı arşivlerinde günümüzdeki Aliğa kent merkezinin bulunduğu yerde Rum çiftçilerin ikamet ettiği Kilise Pınarı köyünün bulunduğu dair kayıtlar bulunmaktadır. Bir kilise (Günümüzde Aliğa Merkez Camii) ve su kaynağı etrafında oluşan köyün adı 19.yüzyılın başlarından itibaren çiftliğin genel adıyla bütünleşerek Aliğa Çiftliği Köyüne dönüşmüştür. 1827/1828 yılı kayıtlarında Aliğa Çiftliği'nden ilk kez bahsedildiği görülmektedir. 1844-45 yıllarına gelindiğinde Güzelhisar Kazası içinde "Aliğa Çiftliği Köyü" olarak resmi kayıtlarda ismi geçmeye başlamıştır.

Ad alanı	Ana
Yayın tarihi	30.03.2026
Son güncelleme	04.04.2026 07:16
Oluşturan	Burakcarkaci
Son düzenleyen	Burakcarkaci
KATEGORILER	
Genel	
ETIKETLER	
Tarih	

1840'lı yıllardan itibaren Levanten Baltazzi ailesi bölgedeki toprakların sahibi olmaya başlamıştır. Bu yıllardan, Milli Mücadelenin sonuçlandığı 1922 yılına kadar Aliğa Çiftliği ve çevredeki araziler Baltazzi ailesinin mülküdür. Baltazzi ailesi 1876'da Aliğa Çiftliği'nde 12.000 m²lik bir bahçenin içine 3 katlı bir konak yaptırmıştır. Bu konağın üçüncü katı, 1915 yılı mart ayında İngiliz savaş gemilerinin kıyıyı top ateşine tutması sonucu yıkılmıştır. Konak, 1933 yılında Vali Kazım Dirik tarafından okula dönüştürülmüş ve Cumhuriyetin 10. yılında Aliğa (Atatürk) İlkokulu olarak eğitime [başlamıştır](#).

Tarihçe

Aliğa, [İzmir](#) ve [Bergama](#) uygarlıklarından izler taşımaktadır. [Ege Denizi](#) kıyılarında sayıları 30'u aşan [Aiolis](#) kentleri arasında en büyük ve önemlilerini oluşturan 12 kentten 4'ü [Aigai](#), [Kyme](#), [Myrna](#) ve [Gryneion](#) ilçe sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Aliğa, 1937'de [Menemen](#)'e bağlı bucak olmuştur. 1952'de belediye teşkilatı kurulmuştur.[2] 21 Ocak 1982'de Menemen'den ayrılarak ilçe olmuştur. Aliğa bucağındaki dokuz köye ek olarak Menemen'in merkez bucağından üç, Foça'nın Yenifoça bucağından iki, Bergama'nın Zeytindağ bucağından altı köy daha yeni kurulan ilçeye bağlanmıştır.[3]

Aliğa'da eski yıllarda tarım ana ekonomik faaliyet kolu iken, devlet ve özel sektör yatırımlarıyla sanayi ve liman kentine dönüşmüştür.

Coğrafya

İzmir'in kuzeyinde, [Çandarlı Körfezi](#)'nin kıyısında konumlanan Aliğa'nın yüzölçümü 379 km²dir.[1] İlçenin kuzeyinde [Bergama](#), güneyinde [Foça](#) ve [Menemen](#) ilçeleri, doğusunda [Manisa](#) ilinin [Yunusemre](#) ilçesi, batısında [Ege Denizi](#) bulunmaktadır.

İlçe toprakları dağlar, platolar, alçak tepeler ile Güzelhisar Deltası, Güzelhisar Grabeni, kıyı düzlükleri ve alüvyal düzlüklerden oluşur. Hakim litolojik kayalar [andezit](#), [bazalt](#), [tüf](#) ve [anglomerad](#)ır.

Aliğa ilçe merkezinin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 20 metredir.[4] Karahasan Dağı 854 m, Çirkince Tepe 509 m, Akkemik Dağı 498 m, Karadevit Tepe 423 m ile önemli yükseltilerdir. Batı Anadolu grabenleri oluşurken tektonizma sonucu kırıklardan volkanik malzeme çıkışı yaşanmıştır. Karahasan Dağı bu sırada oluşan volkanik bir dağdır. Bozdevlit Tepe ve Karadevit Tepe [Miyosen](#) devrinde oluşmuş volkanik tepelerdir.

İlçe topraklarının yaklaşık ortasından, GD-KB yönünde Güzelhisar Grabeni uzanır. [Graben](#) içine

yerleşen Güzelhisar Çayı Ege Denizi'ne döküldüğü alanda 4,7 km² büyüklüğünde delta oluşturmuştur. Güzelhisar Deltası'nın Aliğa koyu kenarındaki küçük lagün Aliğa Kuş Cenneti'nin[5] bulunduğu önemli bir sulak alandır. Çay denize dökülmeden önce Karaalan Ovası'nda akar.

Tarımda kullanılması gereken 1., 2., 3. ve 4. sınıf araziler ilçe topraklarının %32,1'ini oluşturur. Tarıma uygun olmayan 5. 6. ve 7. sınıf araziler %67,9 oranındadır.

Aliğa Yarımadası'nın batı ucunda, Ilıca Burun'da tektonik sıcak su kaynağı bulunur. İlçe kıyıları enine tip kıyılardandır. Pek çok **koy** ve **burundan** oluşur. 37 km'si alçak kıyı, 26 km'si yüksek kıyı toplam 63 km uzunluğunda kıyıya sahiptir. Çandarlı Körfezi'nde kıyıya yakın küçük adalar bulunur: Akkuş Adası, Bozburun Adalar, İkiz Adalar.

İklim

Aliğa'nın iklimi yazları sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı **Akdeniz iklimi**'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 16,5 °C, yıllık sıcaklık farkı 18 °C'dir. Sıfır derecenin altında aylık ortalama sıcaklık görülmez. En soğuk ay (ocak-şubat) 8,2 °C, en sıcak ay (temmuz) 26,2 °C'dir. Güneş ışınları 21 Aralık'ta 24 °C, 21 Mart ve 23 Eylül'de 51 °C, 21 Haziran'da 74 °C ile gelir. Güneş ışınlarının geliş açıları arasında yaklaşık 47 °C'lik fark bulunur.

Rüzgâr, en çok KD yönünden %34,4 sıklıkta, en az ise Güney yönünden %5,8 sıklıkla eser.

Yağışın yıllık ortalaması 484 mm'dir. 106,7 mm ile en fazla yağış aralıkta, en az yağış temmuz ayında (0,1 mm) görülür. Toplam yağışın %45,3'ü (219,1 mm) kış mevsiminde düşer. Yazlar sıcak ve kurudur, toplam yağışın ancak %2,2'si (104,7 mm) düşer. Yağışların %30,9'u ilkbahar, %21,6'sı sonbaharda düşer.

Hidroğrafya

Güzelhisar Çayı: Yunt Dağı'ndan kaynağını alır. Manisa Merkez ilçede bulunan **Güzelhisar Barajı**'ndan çıktıktan sonra Aliğa sınırlarına girer. Aliğa Koyu'nun kuzeyinden Çandarlı Körfezi'ne ulaşır. İlçe topraklarından Sirçe Dere ve Kunduz Dere çaya katılır. İlçede bazı mevsimlik akarsular bulunur: Karaali Dere, Türünlü Dere, Karaosman Dere, Karazeytin Dere, Sazlık Dere, Dedeköy Deresi, Uzunhasan Dere, Himmet Dere, Zindan Dere, Çınarlı Dere, Arap Deresi, Hatun Dere, Hayıtlı Dere.

Toprak

Kireçsiz kahverengi toprakları, ilçe topraklarının %67,5'ini kapsar. volkanik kayalar üzerinde bulunur,

üzerlerinde garig, maki veya kuru orman bulunabilir.

Kahverengi orman toprakları, ilçe topraklarının %7,7'sinde görülür. Kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları %1,3, kireçsiz kahverengi orman toprakları %1,2 oranında görülür. %5,6 oranında [rendzina](#) ile tuzlu alkali topraklar gibi intrazonal topraklar yaygındır. Alüvyal topraklar ilçenin %5,2'sinde görülür.

Bitki örtüsü

Aliağa topraklarında orman, maki ve garig bitki örtüsü görülür. Orman alanı insan tahribi ile daralmıştır. Ormanlarda genellikle kızılçam hakimdir, orman altı örtüsü makilerden oluşur. Ormanın tahrip edildiği alanlarda maki türleri olan; kermez meşesi, katran ardıcı, akçakesme, katırtırnağı, menengiç, palamut meşesi, ahlat yaygındır. Dere kenarlarındaki nemli alanlarda bu türlerin yanında mersin, defne, erguvan, laden, hayıt ve zakkum eklenir.

İnsan tahribi ve aşırı otlatmanın olduğu alanlarda diz boyu, bazıları kışın yaprak döken *garig* bitki topluluğu hakimdir. Ateş dikenini, karaçalı, abdestbozan, kekik, kermez meşesi, laden, akçakesme ilçede görülen garig türleridir.

Nüfus

Aliağa, yöresi insanlar tarafından [Neolitik](#) çağdan itibaren yerleşme ve tarım amacıyla kullanılmaktadır. 1960'lı yıllardan sonra sanayi gelişmeye başlamıştır. 1935-1970 arasında %92 artan nüfus, 1970-2011 arasında %306 artmıştır. 1960 yılından sonra İzmir ilçelerinden merkez nüfus artışı en fazla Aliağa'da gerçekleşmiştir. Aliağa nüfusu 2020 yılına göre 101.242. Bu nüfus, 55.293 erkek ve 45.949 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %54,61 erkek, %45,39 kadındır.

| Yıl | Toplam | Şehir | Kır | |

----- | ----- | ----- | | [1985\[6\]](#) | 33.272 | 17.578 | 15.694 | | [1990\[7\]](#) | 42.150 | 25.450 | 16.700 | | [2000\[8\]](#) | 57.192 | 37.537 | 19.655 | | [2007\[9\]](#) | 60.043 | 43.822 | 16.221 | | [2008\[10\]](#) | 62.258 | 49.508 | 12.750 | | [2009\[11\]](#) | 63.503 | 51.108 | 12.395 | | [2010\[12\]](#) | 65.753 | 53.624 | 12.129 | | [2011\[13\]](#) | 68.432 | 56.440 | 11.992 | | [2012\[14\]](#) | 76.598 | 59.124 | 17.474 | | [2013\[15\]](#) | 80.948 | 80.948 | veri yok | | [2014\[16\]](#) | 83.366 | 83.366 | veri yok | | [2015\[17\]](#) | 87.376 | 87.376 | veri yok | | [2016\[17\]](#) | 91.026 | 91.026 | veri yok | | [2017\[17\]](#) | 94.070 | 94.070 | veri yok | | [2018\[17\]](#) | 95.392 | 95.392 | veri yok | | [2019\[17\]](#) | 96.974 | 96.974 | veri yok | | [2020\[17\]](#) | 101.242 | 101.242 | veri yok | | [2021\[17\]](#) | 103.364 | 103.364 | veri yok | | [2022\[17\]](#) | 104.828 | 104.828 | veri yok | | [2023\[17\]](#) | 106.168 | 106.168 | veri yok

| | 2024[17] | 108.701 | 108.701 | veri yok | | 2025[17] | 110.892 | 110.892 | veri yok |

Not: Büyükşehir yasası nedeniyle köyler mahalle statüsüne geçtiğinden 2013'ten itibaren kır nüfusu tabloda yer almamıştır.

Ekonomi

Sınırları içerisinde [Petrol Ofisi](#), [Petkim Petrokimya Holding](#), [TÜPRAŞ](#)'a ait [İzmir Rafinerisi](#), [SOCAR](#)'a ait [STAR Rafineri](#) gibi büyük şirketleri ve sanayi kuruluşlarını barındırmaktadır. Türkiye'deki tek resmi gemi söküm bölgesi Aliğa'da bulunmaktadır. Gemi söküm tesisleri kapasite açısından 1986'da Taylan ve Güney Kore'den sonra 3. olmuştur. Günümüzde tonaj açısından Çin, Hindistan, Bangladeş, Pakistan, ABD'den sonra dünya altıncısıdır.[18] Gemi söküm tesisleri demir-çelik ve haddehanelere hurda demir üretirler. 2019'da ilçede 2,8 milyar yatırımla vasıflı çelik ürünlerinin üretileceği bir endüstri bölgesi kurulması kararlaştırıldı.[19][20]

Aliğa sanayi bölgesinde İzdemir Enerji Aliğa Termik Santrali ithal kömürle elektrik üretmektedir.

Aliğa günümüzde önemli bir ticaret potansiyeline sahip liman kentidir. Kıyıda bulunan koylar doğal liman özelliği gösterir. Aliğa koyu, Nemrut Koyu, Aliğa Yarımadasında büyük gemilerin yaşayabileceği iskeleler bulunur.

Aliğa şehir merkezinin güneyindeki Biçer Ovası haddehaneler ve demir-çelik fabrikaları önemli oranda kirliliğe neden olmaktadır. Çevrede ürün kalitesi ve verim düşmüştür. Fabrikalar, sanayi depoları, tır parkları, hurda depoları, tamirhaneler ile kara ve demiryolu önemli tarım arazilerini işgal etmiştir.

Aliğa ilçe topraklarının; %44,1'i tarım toprakları, %19,9'u çayır-mera, %21'i fundalık-orman, %14,9'u tarım dışı kullanılan alandır. Tarım ürünlerinden pamuk, zeytin, mısır ve üzüm önemlidir. Tarım alanlarının %47,7'sinde tarla ürünleri yetiştirilir. Tarla alanlarının %39,6'sında zeytin yetiştirilir. %21 olan fundalık ve orman arazisinin, %14,7'si fundalık, ancak %6,3'ü ormandır.

Geniş bir plaj alanına ve bir kuş cennetine sahip olan Aliğa, daha çok yerli turistlerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca Aliğa'da Ağapark, Anatolia ve Aliğa Halk Plajı da bulunur.